

УДК 657:006.032

Ярмолюк О. Ф.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет, Житомир, Україна;
e-mail: radushinskayal@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-0876-457X

Губарик О. М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Україна;
e-mail: hubaryk.o.m@dsau.dp.ua; ORCID ID: 0000-0002-3296-2074

Саванчук Т. М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Україна;
e-mail: savanchuk.t.m@dsau.dp.ua; ORCID ID: 0000-0002-8584-0302

Дмитренко О. М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет, Житомир, Україна;
e-mail: olga.n.dmitrenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5335-3633

Хомяк Н. В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна;
e-mail: nvh878@ukr.net; ORCID ID: 0000-0003-3002-9659

ПОКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МСБО І МСФЗ

Анотація. Інформаційні запити глобалізованого суспільства змушують суб'єктів господарювання формувати фінансову звітність, здатну задовольнити вимоги всіх зацікавлених сторін. Мета статті — оцінити, яку інформацію суб'єкти господарювання розкривають у фінансовій звітності, складеній за МСБО і МСФЗ, та які колізії при цьому виникають. Теоретико-методологічні аспекти результатів діяльності вчених доводять значущість розкриття інформації у фінансовій звітності, складеній за МСФЗ. Разом з тим відкритим залишається питання розкриття інформації у фінансовій звітності, з урахуванням потреб поточної діяльності підприємств. З огляду на це постає потреба: дослідження забезпечення користувачів фінансової звітності інформацією, розкриття якої передбачають міжнародні стандарти; перевірка гіпотез щодо існування необхідності дослідження відмінностей видів фінансової звітності, формування і подання якої передбачають МСФЗ і МСБО, та перегляду довгострокового зобов'язання в разі його дострокового погашення. На основі аналізу встановлено, що інформацію, обов'язкову до розкриття у фінансовій звітності, обумовлює вид фінансової звітності. Проведене дослідження свідчить про наявності в МСФЗ прогалин у порядку складання та інформаційного наповнення комбінованої звітності. Запропоновано комбіновану фінансову звітність складати суб'єктам господарювання, які з тих чи інших причин не відповідають вимогам МСФЗ 10. Установлено, що важливою умовою достовірного відображення у Звіті про фінансовий стан інформації щодо довгострокового кредиту є необхідність проведення аналізу здатності підприємства його дострокового погашення, зокрема протягом року. Запропоновано розглядати частину довгострокового кредиту у формі платежів, які слід погасити протягом дванадцяти місяців з дати складання звітності як поточне зобов'язання. Такий підхід потребує перекласифікувати наявний кредит із довгострокового в поточні зобов'язання, що призведе до подальших змін оцінок грошових потоків, коригування балансової вартості зобов'язань.

Результати дослідження можуть бути використані практиками в різних галузях економіки при формуванні фінансової звітності за МСФЗ.

Ключові слова: фінансова звітність, звітність за МСФЗ, фінансові результати, підприємство, стандарти, облік, МСФЗ, МСБО.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 1; бібл.: 19.

Yarmoliuk O.

*Ph. D. in Economics (Candidate in Economic Sciences),
Associate Professor of the Department of Accounting, Taxation and Audit,
Polissia National University, Zhytomyr, Ukraine;
e-mail: radushinskayal@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-0876-457X*

Hubaryk O.

*Candidate in Economic Sciences (Ph. D.),
Associate Professor of the Department of Accounting, Taxation and Management
of Financial and Economic Security,
Dnipro State Agrarian And Economic University, Ukraine;
e-mail: hubaryk.o.m@dsau.dp.ua; ORCID ID: 0000-0002-3296-2074*

Savanchuk T.

*Candidate in Economic Sciences (Ph. D.),
Associate Professor at the Department of Accounting, Taxation
and Economic Security Management,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Ukraine;
e-mail: savanchuk.t.m@dsau.dp.ua; ORCID ID: 0000-0002-8584-0302*

Dmytrenko O.

*Ph. D. in Economics (Candidate in Economic Sciences),
Associate Professor at the Department of Accounting, Taxation and Audit,
Polissia National University, Zhytomyr, Ukraine;
e-mail: olga.n.dmitrenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5335-3633*

Khomiak N.

*Candidate in Economic Sciences (Ph. D.),
Associate Professor of the Departments of Accounting and Taxation,
Bila Tserkva National Agrarian University, Ukraine;
e-mail: nvh878@ukr.net; ORCID ID: 0000-0003-3002-9659*

**INFORMATION COVERAGE IN FINANCIAL STATEMENTS:
PRACTICAL EXPERIENCE IN THE APPLICATION OF IAS AND IFRS**

Abstract. The information demands of a globalized society are forcing businesses to produce financial statements that meet the requirements of all stakeholders. The purpose of the article was to assess what information entities disclose in the financial statements prepared in accordance with IAS and IFRS, and what conflicts arise. Theoretical and methodological aspects of the results of scientists prove the importance of information disclosure in the financial statements prepared in accordance with IFRS. At the same time, the issue of disclosure of information in the financial statements remains open, taking into account the needs of current activities of enterprises. In view of this, there is a need to: study the provision of users of financial statements with information, the disclosure of which provides for international standards; testing hypotheses about the need to study the differences between the types of financial statements provided for in IFRS and IAS and reviewing the long-term liability in the event of early repayment.

Based on the analysis, it is established that the information required for disclosure in the financial statements determines the type of financial statements. The conducted research testifies to the presence of gaps in IFRS in the order of compilation and information content of the combined reporting. It is proposed that the combined financial statements be prepared by entities that for one reason or another do not meet the requirements of IFRS 10. It is established that an important

condition for reliable reflection in the Statement of financial position information on long-term credit is the need to analyze during the year. It is proposed to consider part of the long-term loan in the form of payments, which must be repaid within twelve months from the date of reporting, as a current liability. This approach requires reclassifying existing credit from long-term to current liabilities, which will lead to further changes in cash flow estimates, adjusting the carrying amount of liabilities.

The results of the study can be used by practitioners in various sectors of the economy in the formation of financial statements in accordance with IFRS.

Keywords: financial statements, IFRS reporting, financial results, enterprise, standards, accounting, IFRS, IAS.

JEL Classification M40, M41, M48

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 1; bibl.: 19.

Вступ. Розширення для підприємств можливостей виходу на глобальний ринок потребує, зокрема, єдиного підходу до узагальнення інформації про ведення господарської діяльності. Таким інструментом є фінансова звітність, складена згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Звітність за МСФЗ є своєрідним мірилом серйозних намірів ведення бізнесу, критерієм прозорості та достовірності. Подання і розкриття інформації у фінансових звітах, складених за міжнародними стандартами, мають відповідати основоположним і посилювальним якісним характеристикам, визначеним Концептуальною основою фінансової звітності, та вимогам до фінзвітності, передбаченим Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку [МСБО (IAS)] та забезпечувати ефективну комунікацію. Це реалізується завдяки розкриттю суттєвої інформації, що відображає баланс між можливістю вибору доречної інформації та вимогою порівнянності; класифікацією інформації за допомогою розподілу статей активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат з метою представлення зацікавленим користувачам інформації, потрібної для формування в них цілісної картини про фінансовий стан підприємства. Очевидно, що наявний досвід застосування МСФЗ свідчить про існування певних особливостей у розкритті інформації про підприємство у статтях фінансової звітності.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Загальні вимоги щодо подання фінансової звітності загального призначення відповідно до МСФЗ, її структури та мінімальні вимоги до її змісту устанавлює МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [1]. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) передбачають складання і подання кількох видів фінансової звітності за МСФЗ: фінансова звітність загального призначення; консолідована фінансова звітність; зведена (комбінована) фінансова звітність; окрема фінансова звітність; індивідуальна фінансова звітність. Міжнародні стандарти вимагають, аби суб'єкти господарювання в обов'язковому порядку формували фінансову звітність загального призначення, консолідовану, окрему та індивідуальну фінансову звітність. При цьому МСФЗ не забороняють включати до одного звіту як окрему, так і консолідовану фінансову звітність. Тоді як зведена (комбінована) не є обов'язковою фінансовою звітністю.

Метою статті є емпірично оцінити, яку інформацію суб'єкти господарювання розкривають у фінансовій звітності, складеній за МСБО та МСФЗ, та які колізії при цьому виникають.

Проблемам практичного застосування МСБО при складанні фінансової звітності за МСФЗ присвячені роботи науковців, серед яких варто відмітити таких як: С. Я. Зубілевич, О. І. Мазіна, С. А. Рогозний, О. В. Карпачова, О. О. Дядюн [2], М. Лучко, Н. Мельник [3], С. Я. Король, Н. М. Соколова [4], М. Kusano, [5], E. Eberhartinger, N. Genest, S. Lee [6], N. P. W. Pathiranage, C. A. Jubb, [7], J. F. Downes, V. Flagmeier, & D. Godsell [8], J. Bertrand, H. de Brebisson, A. Burietz, [9], F. A. Almaqtari, A. A. Hashed, M. Shamim [10], W. Müller, A. Kuznetsova, O. Karpachova, O. Khrystoforova, M. Sulima [11]. Теоретико-методологічні аспекти результатів діяльності вчених доводять значущість розкриття інформації у фінансовій звітності, складеній за МСФЗ. Разом з тим відкритим залишається питання

розкриття інформації у фінансовій звітності, з урахуванням потреб поточної діяльності підприємств. З огляду на це постає потреба: дослідження забезпечення користувачів фінансової звітності інформацією, розкриття якої передбачають міжнародні стандарти; перевірити гіпотези щодо існування необхідності перегляду довгострокового зобов'язання в разі його дострокового погашення.

Методологія і методи дослідження. Дослідження присвячене проблематиці розкриття інформації у фінансовій звітності за МСФЗ, здатної задовольнити потреби користувачів фінансової звітності. Методологія дослідження побудована на основі синтезу теорій фінансового забезпечення. Для досягнення поставленої мети були використані методи спостереження та узагальнення — для виявлення впливу виду фінансової звітності, які потрібно формувати підприємству, від специфіки діяльності підприємства; способу відображення довгострокового кредиту в разі його дострокового погашення.

Результати дослідження. Забезпечення користувачів інформацією (представлення, подання інформації) про діяльність суб'єкта господарювання, яка є суттєвою, у фінансовій звітності пропонуємо розглядати під покриттям інформації у фінансовій звітності. Також пропущення або викривлення статей є суттєвими, якщо вони можуть (окремо чи в сукупності) впливати на економічні рішення, які ухвалюють користувачі на основі фінансової звітності [1]. Водночас суттєвість залежить від розміру і характеру пропуску чи викривлення. Оцінка суттєвості здійснюється в кожному конкретному варіанті за конкретних обставин користувачами, які мають відповідні знання бізнесу, економічної діяльності та бухгалтерського обліку і прагнуть вивчати інформацію з достатньою ретельністю [1]. Параграфом 7 МСБО 1 визначено, що «фінансова звітність загального призначення має на меті задовольнити потреби користувачів, які не можуть вимагати від суб'єкта господарювання скласти звітність згідно з їхніми інформаційними потребами» [1, с. 1]. Згідно з МСБО 1 «Подання фінансової звітності»: «Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Метою останньої є надання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання, яка є корисною для широкого кола користувачів під час ухвалення ними економічних рішень. Фінансова звітність також відображає результати того, як управлінський персонал суб'єктів господарювання розпоряджається ввіреними йому ресурсами. Для досягнення вищенаведеної мети фінансова звітність надає таку інформацію про суб'єкт господарювання: а) активи; б) зобов'язання; в) власний капітал; г) дохід і витрати, у тому числі прибутки і збитки; г) внески і виплати власникам, які діють згідно з їхніми повноваженнями власників; д) грошові потоки» [1, с. 3]. Також варто відмітити, що згідно з параграфом 36 МСБО 1, «суб'єкт господарювання подає як мінімум щороку повний комплект фінансової звітності (включаючи порівняльну інформацію)» [1, с. 8]. Так само, відповідно до параграфа 10 МСБО 1 повний комплект фінансової звітності включає [1, с. 4]: «а) звіт про фінансовий стан на кінець періоду; б) звіт про сукупні доходи за період; в) звіт про зміни у власному капіталі за період; г) звіт про рух грошових коштів за період; г) примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення; д) звіт про фінансовий стан на початок найбільш давнього порівняльного періоду, коли суб'єкт господарювання застосовує облікову політику ретроспективно або здійснює ретроспективний перерахунок статей своєї фінансової звітності, або коли він перекласифікує статті своєї фінансової звітності». Відповідно, опис набору інформації, що містить кожен звіт, наведено на *рис.* Зокрема, Звіт про фінансовий стан розкриває інформацію про ресурси і права вимоги на них, Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід містить інформацію про зміни в ресурсах і правах вимоги на них, не пов'язані з фінансовими результатами, Звіт про зміни у власному капіталі відображає фінансові результати за методом нарахування, Звіт про рух грошових коштів містить інформацію про фінансові результати у формі грошових потоків.

Примітки до фінансових звітів містять інформацію на додаток до поданої у звіті про фінансовий стан, звіті (звітах) про прибутки і збитки та інший сукупний дохід, звіті про

зміни у власному капіталі та звіті про рух грошових коштів. Примітки надають описові пояснення чи детальніший аналіз статей, поданих у цих фінансових звітах, а також інформацію про статті, які не відповідають вимогам визнання в цих звітах.

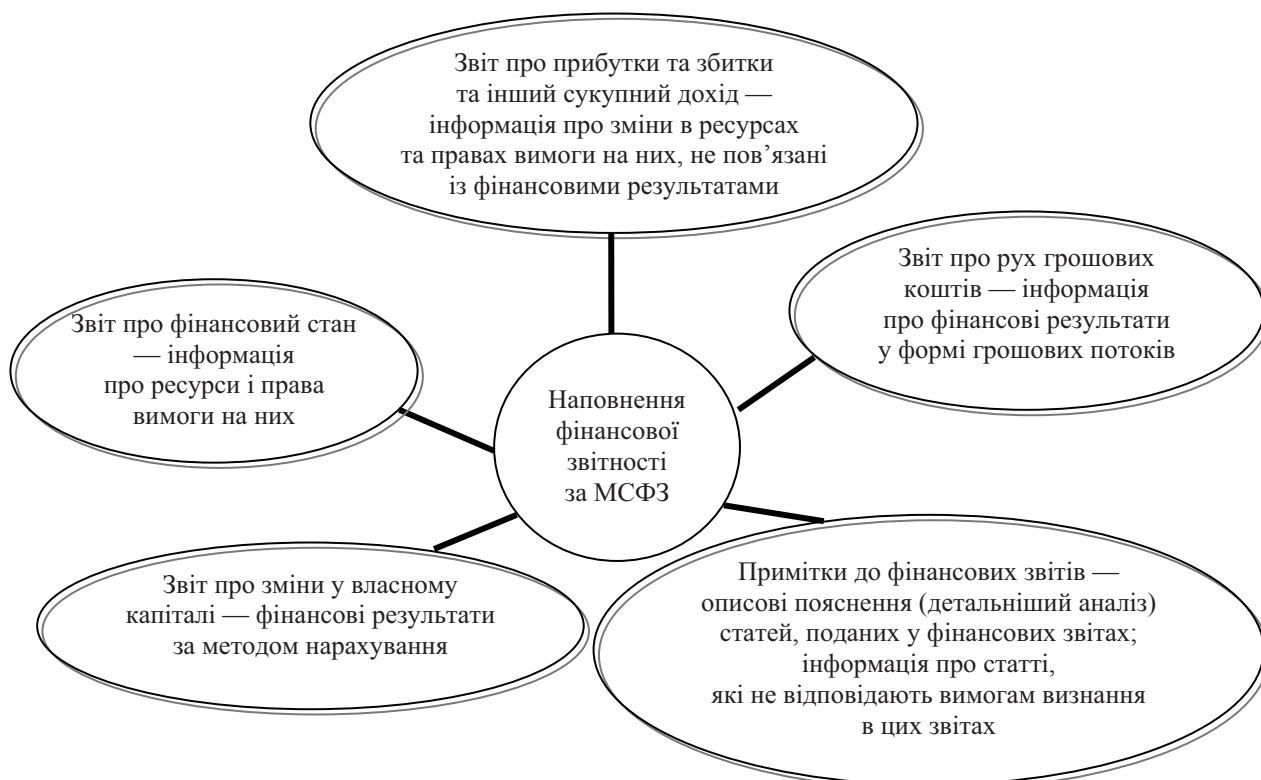

Рис. Діаграма інформаційного наповнення фінансової звітності за МСФЗ

Примітка. Складено за МСБО 1 [1].

Інформація, яка має потрапити до фінансової звітності, повинна відповідати певним критеріям. Фінансова звітність відповідає вимогам МСФЗ за умови, що при її складанні та розкритті відповідної інформації дотримано вимоги МСФЗ щодо всіх суттєвих статей такої звітності.

Загальні характеристики, яким повинна відповідати фінзвітність, визначено у МСБО 1, складено відповідно до МСФЗ: достовірне подання і відповідність МСФЗ, безперервність, принцип нарахування в бухгалтерському обліку, суттєвість та об'єднання у групи, згортання, частота звітності, порівняльна інформація [1]. Тільки пройшовши ці «фільтри», інформація потрапляє до фінансової звітності. Однак різноманіття фінансової звітності включає не тільки фінансову звітність загального призначення. Залежно від наявності в суб'єкта господарювання певних особливостей, інформацію про які не можливо розкрити за допомогою фінансової звітності загального призначення, окремі суб'єкти господарювання подають інші види фінансової звітності: консолідовану фінансову звітність, та окрему фінансову звітність вимоги до змісту та сутності якої прописані в МСБО 27 «Окрема фінансова звітність» [12]. За певних обставин міжнародні стандарти передбачають подання стислої проміжної фінансової звітності, складеної відповідно до МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність» [13]. Кожен із видів фінансової звітності задовольняє інформаційні потреби різних категорій користувачів. Хибний вибір виду фінансової звітності спричиняє приховання інформації про певну частину діяльності підприємства. Формування тієї чи іншої звітності залежить від наявності в діяльності підприємств специфічних господарських операцій. У яких випадках слід готувати консолідовану, окрему та індивідуальну звітність, визначають МСБО залежно від організаційно-правової форми підприємства, специфіки діяльності та здійснення окремих видів господарських операцій.

Так, консолідована фінансова звітність являє собою фінансову звітність групи, у якій активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати і грошові потоки материнського підприємства та його дочірніх підприємств подаються як активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати і грошові потоки єдиного економічного суб'єкта господарювання [12, с. 1]. Що стосується окремої фінансової звітності, то відповідно до параграфу 4 МСБО 27 мова про фінансову звітність, у якій суб'єкт господарювання, який її складає, може обирати, чи обліковувати свої інвестиції в дочірні, спільні та асоційовані підприємства, залежно від вимог, за [12, с. 1]: собівартістю чи за методом участі в капіталі.

Окрема фінансова звітність подається додатково до:

- 1) консолідованої фінансової звітності;
- 2) або до фінансової звітності інвестора, у якого немає інвестицій у дочірні підприємства, але є інвестиції в асоційовані або спільні підприємства, у якій інвестиції в асоційовані підприємства або спільні підприємства обліковуються з використанням МСБО 28 методу участі в капіталі, за винятком обставин, викладених у параграфах 8—8А [12, с. 1].

Прямого визначення поняття «індивідуальна фінансова звітність» МСБО не встановлено. Тому звітність, яка не є окремою, є індивідуальною фінансовою звітністю». Так, відповідно до параграфу 7 МСБО 27 «фінансова звітність суб'єкта господарювання, який не має дочірнього підприємства, асоційованого підприємства або частки учасника спільного підприємства у спільному підприємстві, не є окремою фінансовою звітністю» [12, с. 2]. А отже, звітність такого суб'єкта господарювання буде індивідуальною. Відповідно, під індивідуальною звітністю розуміється звітність інвестора, в якій застосовують метод участі в капіталі. Виключно індивідуальну звітність подають підприємства, які не мають ані дочірніх, ані асоційованих, ані інвестицій у спільні підприємства. Проте МСБО 27 передбачає випадок, коли індивідуальна фінансова звітність та окрема будуть тотожні. Відповідно до параграфу 10 МСБО 27, це можливо в разі, якщо обліковою політикою підприємства передбачено облік інвестицій за методом участі в капіталі в окремій фінансовій звітності. Проте застосування підприємцями стандартів у цьому питанні подекуди викликає певні складнощі [12, с. 2].

Алгоритм вибору правильного виду звітності для звітування за МСФЗ передбачає відповідь на декілька питань: чи має підприємство дочірні або асоційовані підприємства, або інвестиції у спільні підприємства? Чи є суб'єктом господарювання, який: а) отримує кошти від одного або кількох інвесторів з метою надання такому інвесторові (інвесторам) послуг з управління інвестиціями; б) зобов'язується перед своїм інвестором (інвесторами), що мета його бізнесу полягає в тому, щоб інвестувати виключно для отримання доходу від збільшення капіталу, інвестиційного доходу або обох видів доходу; в) вимірює та оцінює результативність практично всіх його інвестицій на основі справедливої вартості, тобто відповідає визначенню «інвестиційний суб'єкт» за МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність» [14, с. 10]? Чи є материнським підприємством, яке звільняється від складання консолідованої фінансової звітності, якщо воно відповідає критеріям параграфів 17—20 МСБО 28 та/або параграфів 4(а) МСФЗ 10? Чи надає дочірнє підприємство пов'язані з інвестиціями послуги, чи здійснює діяльність згідно з МСФЗ 10?

Так, МСБО 1 передбачає формування консолідованої та комбінованої (зведеної) звітності. Консолідована фінансова звітність за МСФЗ 10 — це фінансова звітність групи, в якій активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати і потоки грошових коштів материнського підприємства та його дочірніх підприємств подаються як такі, що належать єдиному економічному суб'єктові господарювання [14]. Консолідовану фінансову звітність зобов'язана подавати материнська компанія, яка контролює один або декілька інших суб'єктів господарювання (дочірні компанії). При цьому в параграфі 4 МСФЗ 10 наведеного правила є кілька винятків [14, с. 2].

Процедури консолідації наведено в параграфах Б86—Б88 МСФЗ 10 [14, с. 63]. Так, консолідована фінансова звітність:

- об'єднує подібні статті активів, зобов'язань, капіталу, доходу, витрат і грошових потоків материнського підприємства з аналогічними статтями його дочірніх підприємств;
- згортає (виключає) балансову вартість інвестицій материнського підприємства в кожному дочірньому підприємстві та частки материнського підприємства в капіталі кожного дочірнього підприємства (МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу» пояснює порядок обліку будь-якого відповідного гудвілу [15]);
- виключає повністю внутрішньогрупові активи і зобов'язання, капітал, дохід, витрати та грошові потоки, пов'язані з операціями між суб'єктами господарювання групи (прибутки або збитки, які виникають унаслідок внутрішньогрупових операцій, що визнані у складі таких активів як запаси та основні засоби, виключаються повністю). Внутрішньогрупові збитки можуть вказувати на знецінення, яке має бути визнане в консолідованій фінансовій звітності. МСБО 12 «Податки на прибуток» [16], розглядає тимчасові різниці, що виникають унаслідок виключення прибутків або збитків від внутрішньогрупових операцій.

Комбінована звітність не є обов'язковою — жодний міжнародний стандарт не вимагає її складати. Більш того, Концептуальна основа у версії 2010 року не згадувала про вимогу до подання такої звітності. Проте у версії 2018 року параграф 3.12 Концептуальної основи, визначає які саме суб'єкти господарювання повинні складати комбіновану звітність [17]. Це фінансова звітність суб'єкта господарювання, який складається з двох або більше підприємств, не пов'язаних один з одним відносинами материнського та дочірнього підприємства. Тобто потреба в комбінованій звітності виникає тоді, коли у групі, формально, немає материнського підприємства, але є фактичний контроль, що походить з єдиного центру ухвалення рішень. Відповідно, складають її більше для управлінських цілей. Невирішеним ані МСБО, ані МСФЗ наразі є питання, як і кому слід подавати комбіновану звітність.

Також згадку про комбіновану звітність містить Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств [18].

Параграф 1.12 Концептуальної основи визначає, що фінансова звітність загального призначення надає інформацію про фінансовий стан суб'єкта господарювання, а саме інформацію про економічні ресурси суб'єкта господарювання, про наслідки операцій та інших подій, що змінюють економічні ресурси суб'єкта господарювання, що сприяє ухваленню рішень про надання ресурсів суб'єктові господарювання [17, с. 7]. Відтак, інформація, наведена у фінансовій звітності, дає змогу її користувачам оцінити поточний рівень економічного розвитку підприємства, а в порівнянні зі звітністю за попередні звітні періоди — прослідкувати динаміку його фінансового стану. Наявна динаміка показників фінансового стану підприємства за декілька років дає можливість зробити аналітичний прогноз його економічного розвитку.

Важливо зазначити, що ні МСФЗ, ні МСБО прямо не визначають коло зацікавлених осіб фінансової звітності. Перелік осіб, які мають інтерес в інформації, наведеній у фінансовій звітності, вказано в Концептуальній основі [17]. Так, відповідно до параграфа 1.2 Концептуальної основи представлена фінансова інформація про суб'єкта господарювання, що звітує у фінансовій звітності загального призначення, є корисною для нинішніх і потенційних інвесторів, позикодавців та інших кредиторів в ухваленні рішень про надання ресурсів цьому суб'єктові господарювання [17, с. 6]. При цьому першорядними користувачами, на яких спрямована фінансова звітність загального призначення, Концептуальна основа визначає нинішніх і потенційних інвесторів, позикодавців та інших кредиторів [17]. При цьому, оскільки вони не можуть вимагати від суб'єктів господарювання, надати безпосередньо їм інформацію, а покладаються на інформацію щодо фінансового стану суб'єкта господарювання наведену у фінансовій звітності, інформація, наведена у фінансовій звітності, повинна дати можливість її користувачам оцінити вартість суб'єкта господарювання. У *табл.* наведено варіанти розуміння корисності інформації,

наведеної у фінансовій звітності, для кола зацікавлених осіб, на думку українських і зарубіжних дослідників.

Таблиця

**Розуміння корисності інформації, наведеної у фінансовій звітності,
для кола зацікавлених осіб**

Дослідник	Розуміння корисності інформації, наведеної у фінансовій звітності, для кола зацікавлених осіб
Король С. Я.	Застосування положень Міжнародних стандартів фінансової звітності щодо відображення і розкриття інформації про фінансові активи забезпечує розкриття інформації цілком упорядковано, що значно поліпшує якість фінансової інформації, забезпечує відкритість, прозорість і дає змогу інвесторам оцінювати і порівнювати компанії різних масштабів [4].
Kusano M.	На сприйняття інвесторами інформації, яку містить фінансова звітність, впливає те, які затрати вони повинні понести, аби опрацювати інформацію, те, чи існує ризик, якщо інформація про признані того, що договори оренди буде відображено у Примітках до фінансової звітності [5].
Eberhartinger E., Genest N., Lee S.	Відсутність суттєвої різниці між розкриттям і нерозголошенням дезагрегованої податкової інформації та про відсутність впливу детально представленої податкової інформації за окремими статтями на сприйняття користувачами фінансової звітності відносно фінансових показників, інвестиційної привабливості [6].
Pathiranage N. P. W., Jubb C. A.	Вплив МСФО, який показує, що аналітики відносно ефективні у своїй роботі при виборі фундаментальних сигналів, корисних для прогнозування змін прибутку на акцію на рік перед і після ухвалення МСФО. Більш того, аналітики, зазвичай, неефективно використовують фундаментальні сигнали як до, так і після застосування МСФО. Крім того, їхня ефективність у використанні прибутку як сигналу скоротилась відносно прибутку за період використання МСФО [7].
Downes J. F. (et al.)	Підкреслюють позитивний зв'язок між регулюванням фінансової звітності та ринковою часткою державних компаній і негативним зв'язком між регулюванням порядку формування фінансової звітності та конкуренцією на товарному ринку [8].
Bertrand J., de Brebisson H., Burietz A.	Характеристики фірми також впливають на переваги використання МСФЗ. Зокрема, більш ризиковані, менші або менш відчутні фірми отримують більшу вигоду, ніж інші, від ухвалення МСФЗ. На їхню думку, МСФЗ допомагають зменшити непрозорість, ніж фірми, які є більш прозорими [9].
Almaqari F. A., Hashed A. A., Shamim M.	На дотримання вимог МСФО та якість фінансової звітності впливають більшою мірою атрибути комітету з аудиту (розмір комітету з аудиту, незалежність комітету з аудиту, обачність комітету з аудиту, досвід комітету з аудиту та якість аудиту), ніж інші механізми корпоративного управління, такі як ефективність ради директорів («розмір ради, незалежність, обачність та досвід») і частка закордонних інвестицій [10].

МСБО 1 не містить суворо регламентованих форм звітів, а лише визначає мінімальний набір статей, потрібних для розкриття у звітності [1].

Проте не для всіх користувачів звітності для ухвалення рішень достатньо того, що звітність складена за МСФЗ. Так, наприклад, перевагою під час ухвалення рішення щодо надання кредиту підприємству є висновок аудиторської компанії, який містить думку аудитора і коментарі щодо можливості подальшого функціонування підприємства, підтвердження наявності необоротних та оборотних активів, залишків за зобов'язаннями і своєчасності їх виконання, наявності судових рішень, а також будь-яка інша інформація, яка допомагає зробити висновки щодо надійності та платоспроможності підприємства [19].

Так, наприклад, статті Звіту про фінансовий стан, які містять інформацію щодо основних засобів, зокрема статті про нарахований знос, дозволяють зрозуміти, чи достатньо основних засобів для здійснення безперебійної роботи підприємства, чи є їхній стан оптимальним, чи потрібно їх замінити на більш сучасні, аби бути конкурентоздатним гравцем на ринку. Звіт про фінансові результати дає можливість проаналізувати структуру продажів і витрат; які роботи / товари дають основний дохід; хто є постійними покупцями

підприємства, чи має воно постійний дохід від стабільних продаж, чи, можливо, спостерігаються поодинокі продажі. У такому разі користувачі фінансової звітності можуть поставити під сумнів здатність підприємства підтримувати обсяги виручки в наступних періодах. Така інформація, наведена у фінансовій звітності, потрібна керівництву підприємства для ухвалення управлінських рішень.

Не менш важливо, аби представлена у фінансовій звітності інформація могла задовольнити інтереси інших користувачів фінансової звітності, зокрема банків.

У період пандемії вкрай важливо, аби бізнес мав змогу отримати швидку фінансову допомогу у формі кредитування. Під час ухвалення рішення щодо надання кредиту підприємству банк аналізує його фінансову звітність та оцінює діяльність компанії на підставі показників, розрахованих на її основі.

На основі інформації, наведеній у фінансовій звітності, банк аналізує такі показники: «частка власного капіталу, зобов'язання / чистий дохід від основного виду діяльності, зобов'язання / EBITDA, робочий капітал, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу. Кожний із цих показників спостерігають у динаміці протягом як мінімум трьох останніх років і зіставляють з аналогічними показниками підприємств певної галузі» [19]. Інші фінансові показники, на які, зокрема, банки звертають увагу, — це фінансовий леверидж (Leverage) для визначення можливостей підприємства впливати на прибуток, змінюючи обсяг і структуру довгострокових пасивів, Debt Service Coverage Ratio (DSCR) для оцінки здатності бізнесу виконувати свої боргові зобов'язання [19].

Отриманий підприємством кредит терміном більше ніж 12 місяців відповідно до параграфу 71 МСБО 1 відображається як довгострокові зобов'язання у Звіті про фінансовий стан [1]. У свою чергу кредит, отриманий на строк до 12 місяців, відображається як поточне зобов'язання відповідно до параграфу 69 МСБО 1 [1].

Аналіз публікацій свідчить про те, що більшість учених розкривають питання відображення у фінансовій звітності за МСФЗ інформації щодо отриманих довгострокових кредитів, погашених у визначений термін. Однак у поточній діяльності підприємства виникають ситуації, коли воно має намір погасити довгостроковий кредит завчасно, зокрема протягом першого року його використання. Оскільки така ситуація не типова для МСБО 1, найбільш поширеною помилкою є неправильно відображені кредити за строками кредитування під час застосуванням норм МСБО 1 щодо класифікації кредиту як довго- або короткострокового.

Оскільки параграф 69 МСБО 1 визначає, що суб'єкт господарювання класифікує зобов'язання як поточне, якщо «в) зобов'язання підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців після звітного періоду; г) він не має безумовного права відстрочити погашення зобов'язання протягом як мінімум дванадцяти місяців після звітного періоду» [1]. У свою чергу, параграф 71 МСБО 1 визначає довгострокові зобов'язання як «Фінансові зобов'язання, що забезпечують фінансування на довгостроковій основі (тобто вони не є частиною робочого капіталу, що використовується в нормальному операційному циклі суб'єкта господарювання) і не підлягають погашенню протягом дванадцяти місяців після кінця звітного періоду, є непоточними зобов'язаннями» [1]. Тобто орієнтиром є операційний цикл суб'єкта господарювання, що передбачає час між придбанням активів для переробки та реалізацією їх у грошові кошти або еквіваленти грошових коштів. Якщо нормальний операційний цикл не можна чітко ідентифікувати, то параграфом 68 МСБО 1 припускається, що його тривалість дорівнює дванадцяти місяцям [1].

Відтак, у більшості випадків під визначення довгострокових кредитів потрапляють кредити, строк погашення яких становить понад рік. Водночас параграфом 72 МСБО 1 передбачено, що «суб'єкт господарювання класифікує свої фінансові зобов'язання як поточні, якщо вони підлягають погашенню протягом дванадцяти місяців після звітного періоду, навіть якщо (а) початковий строк був періодом, довшим за дванадцять місяців» [1].

Тому частину довгострокового кредиту у формі платежів, які слід погасити протягом дванадцяти місяців з дати складання звітності, доцільно розглядати як поточне зобов'язання.

Переважно стандартний кредитний договір передбачає можливість позичальника достроково погасити всю суму кредиту. При цьому ні штрафів, ні пені з його боку не виникає. Тож підприємство самостійно вирішує, у які строки воно погасить довгостроковий кредит, без попереднього узгодження цієї процедури з банком.

Якщо підприємство має намір погасити кредит, виданий на строк понад рік, протягом року, то такий кредит потрібно перекласифікувати з довгострокового в поточні зобов'язання. При цьому потрібно змінити порядок обчислення ефективної ставки відсотка. У такому разі потрібно використовувати не договірний, а очікуваний графік грошових потоків.

У ситуації, коли отриманий кредит було класифіковано як довгостроковий, а протягом року підприємство ухвалило рішення про його дострокове погашення протягом року, такий кредит варто буде перекласифікувати з довгострокових у поточні зобов'язання. В обліку таку операцію розглядають як зміну оцінок грошових потоків. Це вимагає коригування балансової вартості зобов'язань. При цьому ефективну ставку відсотка не переобчислюють.

Дискусія. Ураховуючи вищевикладене, доходимо висновку, що діяльність підприємства зумовлює вид фінансової звітності, потрібної для складання і подання, та визначає набір інформації, обов'язкової до розкриття у фінансовій звітності. Проведене дослідження свідчить про те, що необов'язковість за МСФЗ складання комбінованої фінансової звітності призводить до наявності в міжнародних стандартах прогалин у порядку її складання, подання і застосування. Проте оскільки вона містить інформацію, корисну для ухвалення на її основі управлінських рішень, пропонуємо комбіновану фінансову звітність складати тим суб'єктам господарювання, які з певних причин не відповідають вимогам МСФЗ 10, зокрема, це підприємства, які не відповідають визначенню «група» згідно з МСФЗ 10, є підприємствами, непов'язаними з одним власником. За мету комбінованої звітності пропонуємо взяти опис нестандартних фінансових звітів, складених відповідно до МСФЗ.

Важливою умовою достовірного відображення у Звіті про фінансовий стан інформації щодо довгострокового кредиту є необхідність аналізу можливості підприємства його дострокового погашення, зокрема протягом року. Запропоновано розглядати частину довгострокового кредиту у формі платежів, які слід погасити протягом дванадцяти місяців з дати складання звітності, як поточне зобов'язання. Такий підхід потребує кредит перекласифікувати з довгострокового в поточні зобов'язання, що потребує подальших змін оцінок грошових потоків, коригування балансової вартості зобов'язань.

Отримані дані за результатами дослідження дозволяють сформулювати інформаційну платформу для ухвалення рішень топ-менеджерами на підставі інформації, яку можна зчитати з фінансової звітності. Подальших досліджень потребує теоретичний аспект наповнюваності фінансової звітності за МСФЗ і перенесення окремих вимог до інформації, яку повинна містити фінансова звітність, на національні стандарти з метою підвищення довіри до фінансової звітності.

Висновок. Проведене дослідження теоретичних та організаційно-методологічних положень міжнародних стандартів фінансової звітності та їхніх вимог до розкриття інформації у звітах, складених за МСФЗ, дало змогу встановити таке: необов'язковість за МСФЗ складання комбінованої фінансової звітності призводить до наявності в міжнародних стандартах прогалин у порядку її складання, подання і застосування. Запропоновано комбіновану фінансову звітність для використання в управлінських цілях складати суб'єктам господарювання, які з певних причин не відповідають вимогам МСФЗ 10. Запропоновано з метою мінімізації непередбачених ситуацій, пов'язаних із помилковим вибором початкової класифікації такого кредиту як короткострокового, проаналізувати можливість підприємства погасити зобов'язання у формі кредиту протягом дванадцяти місяців, як критерії рекомендовано аналізувати бюджет підприємства, історію погашення подібних кредитів, прогноз грошових потоків, прогноз платежів підприємства за довгостроковими зобов'язаннями тощо.

Література

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» / Фонд МСЗФ. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2016. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-01_ukr_2016.pdf (дата звернення: 17.05.2021).
 2. МСФЗ: Короткий курс для практиків / С. Я. Зубілевич, О. І. Мазіна, С. А. Рогозний, О. В. Карпачова, О. О. Дядюн. Харків : ТОВ «ХАРКОВ-ДРУК», 2020. 364 с.
 3. Лучко М., Мельник Н. МСФЗ-звітність: практичні аспекти переходу. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль, 2019. Вип. 4. С. 42—53.
 4. Король С. Я., Соколова Н. М. Подання та розкриття інформації про фінансові активи у фінансовій звітності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. Вип. 36. С. 115—119.
 5. Kusano M. Does recognition versus disclosure affect risk relevance? Evidence from finance leases in Japan. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 2020. Vol. 38.
 6. Eberhartinger E., Genest N., Lee S. Financial statement users' judgment and disaggregated tax disclosure. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 2020. Vol. 41.
 7. Pathirana N. P. W., Jubb C. A. Does IFRS make analysts more efficient in using fundamental information included in financial statements? *Journal of Contemporary Accounting & Economics*. 2018. Vol. 14. Is. 3. P. 373—385.
 8. Downes J. F., Flagemeier V., Godsell D. Product market effects of IFRS adoption. *Journal of Accounting and Public Policy*. 2018. № 37 (5). P. 376—401.
 9. Bertrand J., de Brebisson H., Burietz A. Why choosing IFRS? Benefits of voluntary adoption by European private companies. *International Review of Law and Economics*. 2021. Vol. 65.
 10. Almaqtari F. A., Hashed A. A., Shamim M. Impact of corporate governance mechanism on IFRS adoption: A comparative study of Saudi Arabia, Oman, and the United Arab Emirates. *Heliyon*. 2021. Vol. 7. Is. 1.
 11. Müller W., Kuznetsova A., Karpachova O., Khrystoforova O., Sulima, M. Accounting and auditing according to international standards as a management function. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2020. Vol. 4 (35). P. 60—68.
 12. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 27 «Окрема фінансова звітність» / Фонд МСЗФ. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2016. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-27_ukr_2016.pdf (дата звернення: 17.05.2021).
 13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 34 «Проміжна фінансова звітність» / Фонд МСЗФ. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2016. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-34_ukr_2016.pdf (дата звернення: 17.05.2021).
 14. Міжнародний стандарт фінансової звітності 10 «Консолідована фінансова звітність» / Фонд МСЗФ. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2016. URL : https://www.mof.gov.ua/storage/files/IFRS-10_ukr_2016.pdf (дата звернення: 17.05.2021).
 15. Міжнародний стандарт фінансової звітності 3 «Об'єднання бізнесу» / Фонд МСЗФ. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2003. URL : https://www.mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2003_ukr_AH.pdf (дата звернення: 17.05.2021).
 16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 «Податки на прибуток» / Фонд МСЗФ. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2016. URL : https://www.mof.gov.ua/storage/files/IAS-12_ukr19-.pdf (дата звернення: 17.05.2021).
 17. Концептуальна основа фінансової звітності / Фонд МСЗФ. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2010. URL : <https://mof.gov.ua/storage/files/Концептуальна-основа.pdf> (дата звернення: 10.10.2021).
 18. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств / Фонд МСЗФ. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2015. URL : <https://mof.gov.ua/storage/files/MSFZ-dlya-MSP.pdf> (дата звернення: 17.05.2021).
 19. Скотч В. Маленькі примітки іноді відіграють важливішу роль, ніж великий звіт... *Практика МСФЗ*. 2019. № 8. С. 20—22. URL : <https://ibuhgalter.net/material/799/15778> (дата звернення: 17.05.2021).
- Статтю рекомендовано до друку 26.10.2021

© Ярмолюк О. Ф., Губарик О. М., Саванчук Т. М., Дмитренко О. М., Хомяк Н. В.

References

1. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2016). *Mizhnarodnyi standart bukhgalterskoho obliku 1 «Podannia finansovoi zvitnosti» [International Accounting Standard 1 «Presentation of Financial Statements»]*. Retrieved May 18, 2021, from https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-01_ukr_2016.pdf [in Ukrainian].
2. Zubilevych, S. Ya. (et al.). (2020). *MSFZ: Korotkyi kurs dlia praktykiv [IFRS: A Short Course for Practitioners]*. Kharkiv: TOV «KhARKOV-DRUK» [in Ukrainian].
3. Luchko, M., & Melnyk, N. (2019). MSFZ-zvitnist: praktychni aspekty perekhodu [IFRS-reporting: practical aspects of transition]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu — Bulletin of Ternopil National Economic University*, 4 (94), 42—53. <https://doi.org/10.35774/visnyk2019.04.042> [in Ukrainian].
4. Korol, S. Ya., & Sokolova, N. M. (2019). Podannia ta rozkryttia informatsii pro finansovi aktyvy u finansovii zvitnosti [Submission and disclosure of financial assets in the financial statements]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu — Scientific Bulletin of Kherson State University*, 36, 115—119. <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2019-36-21> [in Ukrainian].
5. Kusano, M. (2020). Does recognition versus disclosure affect risk relevance? Evidence from finance leases in Japan. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 38. <https://doi.org/10.1016/j.intaccudtax.2020.100303>.
6. Eberhartinger, E., Genest, N., & Lee, S. (2020). Financial statement users' judgment and disaggregated tax disclosure. *Journal of International Accounting Auditing and Taxation*, 41. <https://doi.org/10.1016/j.intaccudtax.2020.100351>.
7. Pathirana, N. P. W., & Jubb, C. A. (2018). Does IFRS make analysts more efficient in using fundamental information included in financial statements? *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 14 (3), 373—385. <https://doi.org/10.1016/j.jcae.2018.10.004>.

8. Downes, J. F., Flagmeier, V., & Godsell, D. (2018). Product market effects of IFRS adoption. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37 (5), 376—401. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.09>.
9. Bertrand, J., de Brebisson, H., & Burietz, A. (2021). Why choosing IFRS? Benefits of voluntary adoption by European private companies. *International Review of Law and Economics*, 65. <https://doi.org/10.1016/j.irle.2020.105968>.
10. Almaqtari, F. A., Hashed, A. A., & Shamim, M. (2021). Impact of corporate governance mechanism on IFRS adoption: A comparative study of Saudi Arabia, Oman, and the United Arab Emirates. *Heliyon*, 7 (1). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e05848>.
11. Müller, W., Kuznetsova, A., Karpachova O., Khrystoforova, O., & Sulima, M. (2020). Accounting and auditing according to international standards as a management function. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 4 (35), 60—68. <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v4i35.221787>.
12. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2016). *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 27 «Okrema finansova zvitnist» [International Accounting Standard 27 «Separate Financial Statements»]*. Retrieved May 17, 2021, from https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-27_ukr_2016.pdf [in Ukrainian].
13. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2016). *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 34 «Promizhna finansova zvitnist» [International Accounting Standard 34 «Interim Financial Reporting»]*. Retrieved May 17, 2021, from https://www.mof.gov.ua/storage/files/IAS-34_ukr_2016.pdf [in Ukrainian].
14. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2016). *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 10 «Konsolidovana finansova zvitnist» [International Financial Reporting Standard 10 «Consolidated Financial Statements»]*. Retrieved May 17, 2021, from https://www.mof.gov.ua/storage/files/IFRS-10_ukr_2016.pdf [in Ukrainian].
15. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2003). *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 3 «Obiednannia biznesu» [International Financial Reporting Standard 3 «Business Combinations»]*. Retrieved May 17, 2021, from https://www.mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2003_ukr_AH.pdf [in Ukrainian].
16. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2016). *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 12 «Podatky na prybutok» [International Accounting Standard 12 «Income Taxes»]*. Retrieved May 17, 2021, from https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-12_ukr_2016.pdf [in Ukrainian].
17. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2010). *Kontseptualna osnova finansovoi zvitnosti [Conceptual basis of financial reporting]*. Retrieved October 10, 2021, from <https://mof.gov.ua/storage/files/Kontseptualna-osnova.pdf> [in Ukrainian].
18. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2015). *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti dlia malykh ta serednikh pidpriemstv. [International Standard Financial Reporting for Small and Medium Enterprises]*. Retrieved May 17, 2021, from <https://mof.gov.ua/storage/files/MSFZ-dlya-MSP.pdf> [in Ukrainian].
19. Skotch, V. (2019). Malenki prymitky inodi vidihraiut vazhlyvishu rol, nizh velykyi zvit... [Small notes sometimes play a more important role than a big report...]. *Praktyka MSFZ — IFRS practice*, 8, 20—22. Retrieved May 17, 2021, from <https://ibuhgalter.net/material/799/15778> [in Ukrainian].

The article is recommended for printing 26.10.2021

© Yarmoliuk O., Hubaryk O., Savanchuk T., Dmytrenko O., Khomiak N.